

פתרון בחינת הבגרות בעברית א'

יחידת לימוד אחת

קיץ 2014

מספרי השאלון: 210, 11107

מוגש על ידי:

ליאת רייבי - לוי

מורה לעברית ברשת בתי הספר של

יואל גבע

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 210,011107

מדינת ישראל
משרד החינוך

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון א'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

פרק שני — אוצר המילים והמשמעים; שם המספר ומילות היחס — 26 נקודות

פרק שלישי — תחביר ומערכת הצורות — 24 נקודות
סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- (1) יש לענות על כל השאלות בגוף השאלון, לפי ההוראות.
 - (2) לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (22-23) של השאלון.
 - (3) הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
- הערה: קישורית לדוגמאות תשובה לשאלון זה תתפרסם בדף הראשי של אתר משרד החינוך.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

- 2 - הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 011107, 210

לפניך ארבעה טקסטים 1-4. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

טקסט 1

נכחדים, ניצולים ומושבים

(מעובד על פי ארבל, א' [2010]. "נכחדים, ניצולים ומושבים". פנים, 51.

אוחזר מ־<http://www.itu.org.il> ב־12 בינואר 2014)

החוקר והכומר הבריטי הנרי בייקר טריסטרם, שביקר בארץ־ישראל במחצית השנייה של המאה ה־19, תיאר את עולם החי והצומח של ישראל בדיוק מפליא, וכך כתב בספרו "מסע בארץ־ישראל, יומן 1863-1864" על מפגשו עם עולם החי של הגליל:

5 ואדי לימון, שנמצא מדרום לצפת, הוא גיא צר שגובה קירותיו הסלעיים מגיע עד 200 מטר [...] הצוקים מלאים מערות המשמשות מחסה בטוח למאות נשרים בעלי תִּדְרָת מלכים, לִפְרָסִים² מעטים, לבזי הצוקים ולמינים אחדים של עיטים [...] מעולם לא פגשנו כל כך הרבה חיות בר. ראשון הופיע חזיר־בר מתוך הסבך שלידינו. אחר כך הבחנו באייל שרץ בבהלה במעלה הצוק, ולאחר מכן נמייה גדולה כמעט דרכה על רגלי, ונמלטה לתוך נקיק; 10 כשהתאמצתי לעקוב אחריה, ראיתי להפתעתי דוב סורי חום יורד בכבדות, וכשטיפסנו בחבלים, יכולנו לראות את הצבאים טופפים בגיא למטה.

אולם התמונה הנפלאה שהציג טריסטרם היא תמונה של גן עדן שאבד וכלה מן העולם. המטייל בנופי ואדי לימון, הנקרא כיום נחל עמוד, יראה שתמונת עולם החי של ימינו שונה תכלית שינוי מן התמונה שהציג טריסטרם. 15 במהלך מאה וחמישים השנים שחלפו מביקורו באזור נעלמו הפרסים ובזי הצוקים, וכמוהם הדוב הסורי החום והאיילים. ממאות הנשרים נותרו היום בכל רחבי הארץ פחות משלוש מאות פרטים, ורק צבאים מעטים חיים באזור. בשנים שחלפו מאז קום המדינה חל בארץ גידול עצום במספר התושבים, 20 הבנייה התרחבה, וחל פיתוח מואץ בחקלאות, בתעשייה ובתחבורה. כל אלה פגעו בעולם החי פגיעה של ממש: מקומות המחיה הטבעיים, דוגמת דיונות החול והביצות, נהרסו; השימוש בהדברה כימית גדל; ותופעת הצייד הבלתי מבוקר התרחבה. בעקבות זאת נכחדו מינים ארץ־ישראליים רבים, ונפגעו קשות גם מינים אחרים המצויים בסכנת הכחדה עולמית. אמנם בישראל 25 פועלים גופים "ירוקים" רבים המגנים על הטבע, אך באלה אין דִּי.

1 ד"ר אבי ארבל הוא זואולוג.

2 פֶּרֶס – מין של עוף דורס.

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 011107, 210 - 3 -

התמונה הפסימית שהצגנו מדאיגה מאוד הן את חובבי הטבע הן את אנשי המקצוע. בעשרות השנים האחרונות הכינו גופים ואישים שונים כמה וכמה תכניות שתכליתן להציל את עולם החי, להגן ולשמור עליו. אחת התכניות שכבר בוצעו היא השבתם לטבע של מיני בעלי חיים שנכחדו מן הארץ. אמנם מבצעי ההשבה ברוכים וחשובים, אולם אין בהם די. יש לנקוט צעדים נוספים כדי למנוע את הפגיעה בחיות. אם לא נתעשת ונפעל במרץ להצלת הטבע ועולם החי, יוסיפו להיעלם מן הנוף מינים רבים המצויים היום בסכנת הכחדה, ואנו נמצא את עצמנו רק עם שרידים מעולם החי המפואר. הצלת עולם החי של ישראל תלויה בחינוך. אם נצליח לחנך דור שיבין את חשיבות השמירה על הטבע והסביבה, ולא יסכים להקריבם על מזבחות הממון והפיתוח, יש סיכוי שעולם החי המיוחד שלנו ישרוד. אך האם יתקיים חזון זה בעתיד הנראה לעין?

טקסט 2

יחמור פרסי – השבה לטבע

(מעובד על פי אתר גן החיות התנ"כי בירושלים [2014]). "יחמור פרסי – השבה לטבע".

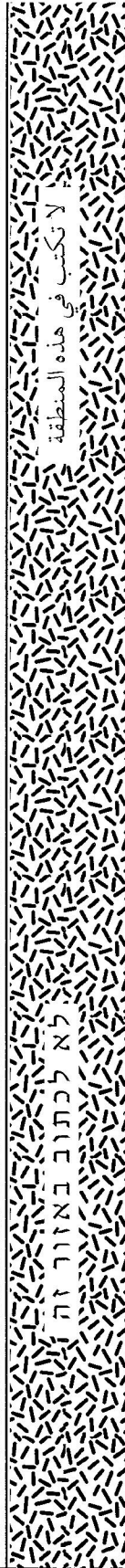
אוחזר מ־<http://www.jerusalemzoo.org.il> ב־12 בינואר 2014

היחמור הפרסי נכחד מנוף ארצנו בתחילת המאה העשרים, ורבים חשבו כי הוא נכחד מן העולם. אולם ב־1956 התגלו בדרום־מערב אֵינן שני תריסרי פרסים. תגלית זו הדהימה את אנשי שמירת הטבע בעולם, והם התגייסו להציל את היחמור הפרסי. ב־1978 התגייסה גם רשות

הטבע והגנים למאמץ הבין־לאומי והחליטה להקים גרעין רבייה בשמורת הטבע "חיבר כרמל". היסוד לגרעין זה היה שני זכרים שהגיעו מגרעין הרבייה בגרמניה וארבע נקבות שהגיעו מאֵינן. גרעין הרבייה שבכרמל פָּרָה ורָבָה, והוחלט להתחיל להשיב את היחמורים לטבע. המקום שנבחר עבור מיזם זה הוא אזור נחל קָזִיב שבגליל המערבי, השופע מים וצמחייה. כיום מונה אוכלוסיית היחמורים הפרסיים בגליל המערבי כמאתיים פרסים, וזוהי אוכלוסיית היחמורים הגדולה ביותר בעולם.

/המשך בעמוד 4/

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 4 -

טקסט 3

הצומח בישראל

(מעובד על פי דראל, י' [28 במרס 2011]. "כל צמח חמישי בישראל נמצא בסכנת הכחדה".

ynet, ידיעות אחרונות. אוחזר מ-<http://www.ynet.co.il> ב-20 בינואר 2014)

במדינת ישראל יש מינים רבים של צמחים אף כי שטחה קטן. בבריטניה, למשל, ששטחה גדול פי שישה מישראל, יש רק 1,750 מיני צמחים, לעומת זאת בישראל יש 2,288 מיני צמחים. הסיבה לעושר הזה טמונה בעיקר במיקומה של ישראל בין כמה אזורי אקלים.

5 עם זאת, בעשורים האחרונים מגוון מיני הצמחים בישראל מאוים, בייחוד בשל בנייה מואצת, פיתוח תשתיות וסלילת כבישים.

מבין כלל מיני הצמחים בישראל 414 (18%) מוגדרים מינים "אדומים", כלומר מינים הנמצאים בסכנת הכחדה. מאז 1965 חלה בישראל עלייה של 43% במספר "המינים האדומים". בראש רשימת הצמחים שבסכנת הכחדה נמצא האירוס – 10 רוב המינים שלו מוגדרים "מינים אדומים". אחריו ברשימה הוא הסחלב. מרבית "הצמחים האדומים" בישראל גדלים באזור השרון. גם הגליל העליון נחשב אזור עתיר מינים המצויים בסכנת הכחדה.

/המשך בעמוד 5/

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 011107, 210 - 5 -

טקסט 4

צא לנוף אך אל תקטוף

(מעובד על פי אתר החברה להגנת הטבע [2014]. "צא לנוף אך אל תקטוף".

אוחזר מ-<http://www.teva.org.il> ב-30 בינואר 2014)

כיום אנשים רבים יודעים
שהכלניות, האירוסים ושאר
פרחי הבר הם פרחים מוגנים
ואסור לקטוף אותם, אולם
עד 1963 ראו רבים בפרחי
הבר רכוש הכלל, וכל אחד
חש שהוא רשאי לקטוף
אותם. בתוך כמה שנים
עמדו מינים רבים של פרחים

מן היפים בארץ בסכנת הכחדה, וחובבי הטבע הבינו שאם לא תיעשה פעולה
דחופה, יאבד חלק מהותי מיופיו של הטבע.

בעקבות המאבק של אנשי החברה להגנת הטבע נחקק ב-1963 "חוק גנים
לאומיים ושמורות טבע". על פי חוק זה, שטחים רבים הוכרזו שמורות טבע,
וקטיף הצמחים בהן נאסר. זאת ועוד, עשרות צמחים, ובהם נרקיס, נורית
וכלנית, הוגדרו צמחים מוגנים, והוכרז כי אסור לפגוע בהם לקטוף או למכור
אותם. אמנם חברי כנסת אחדים טענו שזו "גזרה שאין הציבור יכול לעמוד
בה", אך עזריה אלון³, ממייסדי החברה להגנת הטבע והרוח החיה בקבוצה של
"משוגעים לדבר", תיאר כיצד התחולל המהפך: "בראש ה'צבא' עמדו המורים
והגננות. הם קלטו את המסר, העבירו אותו לילדים, ומן הילדים הועבר המסר
אל ההורים. אלה היו אותם מורים וגננות שזמן קצר קודם לכן יצאו עם חניכיהם
אל השדות ועודדו אותם לקטוף [...] היה כאן שילוב של הסברה וחוק, אבל
החוק הופעל רק במקרים קיצוניים".

כבר בשנות השבעים נראה המהפך בשטח: אירוסים וצבעונים חזרו לפרוח
בריכוזים גדולים, ומשטחי כלניות ותורמוסים כחולים כיסו שוב שטחים נרחבים.
אולם מסקר שערכה החברה להגנת הטבע לאחרונה מתברר כי חלה ירידה
במודעות הציבור לשמירה על פרחי הבר.

3 עזריה אלון – חוקר ארץ-ישראל וזוכה פרס ישראל. היה אחד ממייסדי החברה להגנת הטבע,
ופעל רבות למען השמירה על הטבע בישראל. עזריה אלון הלך לעולמו לפני חודשים ספורים.

لا تكتب في هذه المنطقة

لا تكتب באזור זה

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 6 -

פרק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 1-6.

1. לפניך תרשים המציג רכיבי מבנה של טקסט 1. השלם אותו. (8 נקודות)

* קיימים גורמים נוספים

2. לפניך שלושה אזכורים מטקסט 1.

ציין למה מכוון כל אחד מהם. (6 נקודות)

—	"אלה" (שורה 20) <u>גידול עצום במספר התושבים, התרחבות הבנייה והפיתוח מואץ בחקלאות, בתעשייה ובתחבורה.</u>
—	"באלה" (שורה 25) <u>גופים "ירוקים".</u>
—	"להקריבם" (שורה 35) <u>הטבע והסביבה.</u>

3. א. אפשר לשבץ את טקסט 2 בטקסט 1.

כתוב את מספר השורה בטקסט 1 שאחריה אפשר לשבץ את טקסט 2. (2 נקודות)

29

ב. הקף את התשובה הנכונה.

איזה קשר לוגי יהיה בין טקסט 1 ובין טקסט 2 בעקבות השיבוץ?

(3 נקודות)

— השתלשלות כרונולוגית

— בעיה ופתרון

— הכללה ודוגמה

— תופעה וגורמיה

/המשך בעמוד 7/

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 011107, 210 - 7 -

4. עיין בטקסט 3.

א. כתוב במשפט אחד את הרעיון המרכזי של טקסט 3. (4 נקודות)

מגוון מיני הצמחים בארץ ישראל מאוים בשל בנייה מואצת, פיתוח תשתיות

וסלילת כבישים.

ב. הקף את התשובה הנכונה.

בפסקה הראשונה של טקסט 3 מובאת השוואה.

ההשוואה מובאת כדי לטעון ש — (2 נקודות)

— בישראל יש "מינים אדומים" המצויים בסכנת הכחדה.

— מצבו של עולם הצומח בעולם הולך ומידרדר.

— בישראל יש מגוון גדול של מיני צמחים.

— מגוון מיני הצמחים בבריטניה קטן יחסית.

5. עיין בטקסט 4.

א. על פי טקסט 4, מה היו שני הגורמים ששינו את תפיסת הציבור כלפי השמירה על

פרחי הבר? (4 נקודות)

1. חוק גנים לאומיים ושמורות הטבע.

2. הסברה של מורים וגננות.

ב. בסוף טקסט 4 כתוב כי הציבור כיום מודע פחות לשמירה על פרחי הבר.

מה היית מציע לעשות כדי להעלות את המודעות לשמירה על פרחי הבר בימינו?

(5 נקודות)

תקבל כל תשובה ובתנאי שתהיה מנומקת היטב.

/המשך בעמוד 8/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا تكتب באזור זה

- 8 - הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107

6. מטלת סיכום (16 נקודות)

על פי שלושת הטקסטים 1, 3 ו-4, כתוב סיכום (בהיקף של כ־12 שורות) על הפגיעה בטבע בישראל. בסיכומך כתוב על ה**בעיה** ועל ה**פתרונות** המוצגים בטקסטים (תוכל להשתמש בעמוד 9 כ**טיוטה** לסיכומך).

/המשך בעמוד 9/

טיוטה

[illegible]

/המשך בעמוד 10/

لا تكتب في هذه المنطقة

- 10 - הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107

פרק שני — אוצר המילים והמשמעים; שם המספר ומילות היחס

(26 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 7-12.

אוצר המילים והמשמעים (21 נקודות)

7. לפניך הערך **תכלית** ממילון אבן-שושן 2003, ולו ארבע משמעויות.

תְּכַלִּית נ' [מן כלה] 1. קֶצֶה, תְּחֹמָה, גְּבוּל: "מִפֶּתַח בֵּית אֱלִישִׁיב וְעַד־תְּכַלִּית בֵּית אֱלִישִׁיב" (נחמיה ג כא). "עַד־תְּכַלִּית אֹרֶם עִם־חֶשֶׁךְ" (איוב כו י). "וְכֵן יֵלֶךְ לֵאמֹר תְּכַלִּית וְחֶקֶר" (הרומי, כ 360). מְרַחֲבִים גְּדוּלִים לֵאמֹר תְּכַלִּית. 2. [בהשאלה] מְשָׁרָה, מְגֻמָּה, הַתּוֹצֵאָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל דָּבָר: "תְּכַלִּית חֻכְמָה – תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים" (ברכות יז). "מָה תְּכַלִּית הַהִתְנַשְּׁאוֹת?" (מורה נבוכים, א ט). "סִבְרַתָּם (שֶׁל תַּלְמִידֵי אֶפִיקוֹרוֹס) כִּי הִתְנַשְּׂא הָיָה הַתְּכַלִּית הַמְבַקֶּשֶׁת!" (כוזרי, ה כ). "הַשְּׂגָת תְּכַלִּית יְדוּעָה הוּא צִדִּיק מְרַגֵּשׁ לְלִבָּנוּ" (אחד העם, יב). "הָאֱמָצְעִים הָאֵלֶּה מוֹכִילִים אֶל הַתְּכַלִּית הַנִּרְצָה" (ברדצ'בסקי, סיפורים קצרים). אָדָם דּוֹאֵג לְתְּכַלִּיתוֹ. 3. [בהרחבה מן הני"ל] סְדוּר נוֹחַ בְּחַיִּים, מַעֲמָד מְבֻסָּס, חֶסֶד תְּלִישׁוֹת: "הַגִּיעָה הַשְּׂעָה לְדָאג לְתְּכַלִּית. עוֹרָה, בְּחֹרֶר, וְתַן דַּעְתְּךָ לְהַתְּכַלִּית" (מנדלי מו"ס, קסח). "שֶׁתִּהְיֶה יְהוּדֵי רוֹצֵה אֲנִי, בְּרִיָּה כָּל הַבְּרִיּוֹת, תְּכַלִּית בְּקֶשׁ לָךְ, תְּכַלִּית!" (ביאליק, ספיה, נספח). 4. שְׁעוֹר שָׂאִין לְמַעֲלָה מִמֶּנּוּ: "תְּכַלִּית שְׂנָאָה שְׂנָאָתִים" (תהילים קלט כב). "פְּשִׁישְׁתָּדְלוֹ לְהַשִּׁיג מִהַחֲמֶר הַפְּשׁוּט בְּתְּכַלִּית הַפְּשִׁיטוֹת" (מורה נבוכים, א נח). "בְּתְּכַלִּית הַסְּכָלוֹת" (חובות הלבבות, הייחוד ו). – [תְּכַלִּית־, תְּכַלִּיתוֹ]

א. לפניך שני משפטים מטקסט 1 שבהם מופיעה המילה "תכלית".

ציין לאחר כל משפט את מספר המשמעות מן הערך המתאימה למשמעות המילה

"תכלית" במשפט. (4 נקודות)

— "בעשרות השנים האחרונות הכינו גופים ואישים שונים כמה וכמה תכניות

ש**תכליתן** להציל את עולם החי, להגן ולשמור עליו" (שורות 27-28). 2

— "תמונת עולם החי של ימינו שונה **תכלית** שינוי מן התמונה שהציג טריסטראם"

(שורה 15). 4

/המשך בעמוד 11/

- 11 - הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107

- ב. לפניך ארבעה ביטויים. הקף את הביטוי שיכול להמיר את הצירוף "שונה תכלית שינוי" במשפט: "תמונת עולם החי של ימינו שונה תכלית שינוי מן התמונה שהציג טריסטראם" (טקסט 1, שורה 15). (2 נקודות)
- שונה במידה מסוימת
 - שונה לחלוטין
 - בעיקר שונה
 - אינה שונה כלל

8. בטקסט 1 בולטים שני שדות סמנטיים מנוגדים:

שדה של הרס ופגיעה ושדה של שיקום והצלה.

- א. הבא שתי דוגמאות מן הטקסט למילים או לצירופים מכל שדה סמנטי (סך הכול – ארבע דוגמאות). (4 נקודות)

שדה של הרס ופגיעה: (1) נעלמו, נפגעו קשות, נהרסו (2) סכנת הכחדה, נכחדו

שדה של שיקום והצלה: (1) השבתם לטבע, להגן ולשמור (2) מגנים על הטבע

- ב. בטקסט 1 נפוץ יותר השימוש בשדה הסמנטי של הרס ופגיעה. הסבר מדוע. (2 נקודות)

השימוש בשדה הסמנטי של הרס ופגיעה נפוץ יותר בטקסט 1 משום שבטקסט זה המחבר מתמקד בפגיעה בעולם הטבע והחי מאז קום המדינה.

9. בטקסט 3 מוזכרת המילה "אדומים" (שורה 7).

לפניך משפטים נוספים שיש בהם שימוש במילה "אדום" ובגטיותיה.

- בעקבות הגשמים הרבים עלה מפלס הכינרת מעל לקו האדום התחתון.
 - בני נוער רבים מתנדבים לארגון מגן דוד אדום.
 - הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים פרסמה את רשימת "הכבישים האדומים", כבישים שמספר תאונות הדרכים בהם הוא הגבוה ביותר.
 - נסיעה באור אדום ברמזור היא עברה חמורה.
 - דגל אדום המונף על סוכת המציל בשפת הים מסמל ים סוער.
- (1) ציין מהי המשמעות המשותפת למילה "אדום" בטקסט 3 ובמשפטים האלה. (2 נקודות)

המשמעות המשותפת היא מתן סימן לאזהרה, לסכנה או להרתעה.

- (2) מדוע לדעתך משתמשים במילה "אדום" כדי לבטא משמעות זו? (נקודה אחת)
- משתמשים במילה אדום כדי לבטא משמעות זו משום שזהו צבע חזק, דומיננטי ובוולט לעין.

/המשך בעמוד 12/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا تكتب באזור זה

- 12 - הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 011107, 210

10. א. (1) בטקסט 1 כתוב "התמונה הפסימית שהצגנו מדאיגה מאוד" (שורה 26).
המור את שם התואר פסימית בשם תואר עברי שישמור על משמעות המשפט.

(נקודה אחת)

שלילית, עגומה

(2) בטקסט 2 כתוב "גרעין הרבייה שבכרמל פְּרָה וְרָבָה" (שורה 9).
המור את הביטוי פרה ורבה בפועל אחד שישמור על משמעות המשפט.

(נקודה אחת)

גדל, התרבה.

ב. בטקסט 4 כתוב כי חברי כנסת אחדים טענו כי החוק הוא גְזֵרָה שאין הציבור יכול

לעמוד בה (על פי שורות 16-17).

מהי משמעות הביטוי "גזרה שאין הציבור יכול לעמוד בה"? הקף את התשובה הנכונה.
(2 נקודות)

— הציבור יתנגד לחוק בכל תוקף.

— הציבור לא יהיה חייב לקיים את החוק.

— הציבור יענש אם לא יציית לחוק.

— הציבור יתקשה מאוד לקיים את החוק.

11. לפניך שתי מילים. העתק לכל אחת מהן מילה מנוגדת מטקסט 3. ציין את מספר השורה של המילה שכתבת. (2 נקודות)

אחידות — המילה המנוגדת: מגוון מספר השורה: 5

דל — המילה המנוגדת: עתיר מספר השורה: 12

/המשך בעמוד 13/

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 13 -

(5 נקודות)

שם המספר ומילות היחס

12. א. לפניך שלושה משפטים. בכל משפט כתוב במילים את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד).
- 414 ארבע מאות וארבעה עשר מיני צמחים בישראל הם "מינים אדומים".
- אוכלוסיית היחמורים בעולם גדלה פי 4 ארבעה בשלושים השנים האחרונות.
- ב-16 ב-ששה עשר באוגוסט 1963 אושר בכנסת "חוק גנים לאומיים ושמורות טבע".
- ב. לפניך שני משפטים. השלם כל משפט במילת היחס המתאימה מבין האפשרויות המוצעות, ובמידת הצורך כתוב אותה בנטייתה הנכונה, על פי ההקשר.
- עלינו להיערך לקראת שינויים מרחיקי לכת (אצל, לעבר, לקראת, על אודות)
- באורחות חיינו כדי לשמור על החי והצומח.
- בגן שהוקם בשמורת "עין אפק" מגדלים צמחים נדירים שתכניות פיתוח שונות מאיימות לפגוע בהם (כלפי, את, ב, מפני)

/המשך בעמוד 14/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

- 14 - הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 011107, 210

פרק שלישי — תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה שמונה שאלות: ארבע מתחום התחביר (13-16) וארבע מתחום מערכת הצורות (17-20).
ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות
או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה — 6 נקודות).

תחביר

13. לפניך קטע.

בגלל המאבק של אנשי החברה להגנת הטבע נחקק בשנת 1963 חוק הגנים הלאומיים.

חברי כנסת טענו שהחוק לא יועיל. אנשי חינוך קלטו את המסר, והם העבירו אותו לילדים.

העתק כל אחד מן המשפטים שבקטע בשורה נפרדת.

א. קבע את הסוג התחבירי של כל משפט: פשוט, איחוי (מחובר) או מורכב.

- אם המשפט הוא איחוי (מחובר), תחם בו את האיברים.
- אם המשפט מורכב, תחם בו את הפסוקית, וציין אם היא משלימת פועל או משלימת שם.

1. בגלל המאבק של אנשי החברה להגנת הטבע נחקק בשנת 1963 חוק הגנים הלאומיים.

משפט פשוט.

פסוקית משלימת פועל

2. חברי כנסת טענו שהחוק לא יועיל. משפט מורכב

א. ב. ג.

3. אנשי חינוך קלטו את המסר, והם העבירו אותו לילדים. משפט איחוי, מחובר.

/המשך בעמוד 15/

(שים לב: סעיף ב בעמוד הבא.)

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 15

ב. ציין את התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות במשפטים בקו:

נושא, נשוא, משלים שם (לוואי), משלים פועל.

- המאבק משלים פועל
- חוק נושא
- לילדים משלים פועל

14. א. לפניך שני משפטים II-I. ציין את הקשר הלוגי שבא לידי ביטוי בכל משפט.

I. אמנם מבצעי ההשבה ברוכים, אולם נדרשים צעדים נוספים.

הקשר הלוגי: ניגוד

II. אם לא נתעשת, מינים רבים של בעלי חיים ייעלמו מן הנוף.

הקשר הלוגי: תנאי

ב. לפניך משפט.

על אף שטחה הקטן של מדינת ישראל היא עשירה במיני צמחים.

לפניך ארבעה משפטים. הקף את המשפט שיש בו אותו קשר לוגי כמו במשפט הנתון,

והסוג התחבירי שלו הוא איחוי (מחובר).

- אף על פי שטחה של מדינת ישראל קטן, היא עשירה במיני צמחים.
- למרות שטחה הקטן של מדינת ישראל היא עשירה במיני צמחים.
- שטחה של מדינת ישראל קטן, לכן היא עשירה במיני צמחים.
- שטחה של מדינת ישראל קטן, עם זאת היא עשירה במיני צמחים.

ג. לפניך שני משפטים שיש ביניהם קשר לוגי.

— התמונה הפסימית מדאיגה מאוד.

— חינוך הדור לשמירה על הטבע הוא משימה דחופה.

כתוב מילת קישור שתחבר את שני המשפטים ותבטא את הקשר הלוגי ביניהם.

לכן

/המשך בעמוד 16/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 011107, 210 - 16 -

15. לפניך שלושה משפטים III-I.

I. מינים ארץ-ישראליים רבים נכחדו, ונפגעו קשות גם מינים אחרים.

II. כשטיפסנו בחבלים, ראינו את הצבאים.

III. התמונה הנפלאה, שהציג בפנינו טריסטראם, היא תמונת גן עדן.

א. בכל אחד מן המשפטים יש שני נשואים. העתק את שני הנשואים מכל משפט, וכתוב ליד כל נשוא את הנושא שלו.

משפט I:	נשוא	נכחדו	נושא	מינים
	נשוא	נפגעו	נושא	מינים
משפט II:	נשוא	נושא + נשוא טיפסנו	נושא	נושא + נשוא טיפסנו
	נשוא	נושא + נשוא ראינו	נושא	נושא + נשוא ראינו
משפט III:	נשוא	התמונה	נושא	תמונת גן העדן
	נשוא	הציג	נושא	טריסטראם

ב. לפניך משפט מורכב.

חוקר שביקר בארץ-ישראל במחצית השנייה של המאה ה-19 תיאר את עולם החי של ישראל בדיוק מוחלט.

לפניך ארבע דרכים (1)-(4) לתחימת הפסוקית במשפט, אך רק אחת מהן נכונה. הקף את המספר המציין את הדרך הנכונה.

(1) חוקר שביקר בארץ-ישראל במחצית השנייה של המאה ה-19 תיאר את עולם החי של ישראל בדיוק מוחלט.

(2) חוקר שביקר בארץ-ישראל במחצית השנייה של המאה ה-19 תיאר את עולם החי של ישראל בדיוק מוחלט.

(3) חוקר שביקר בארץ-ישראל במחצית השנייה של המאה ה-19 תיאר את עולם החי של ישראל בדיוק מוחלט.

(4) חוקר שביקר בארץ-ישראל במחצית השנייה של המאה ה-19 תיאר את עולם החי של ישראל בדיוק מוחלט.

/המשך בעמוד 17/

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 17 -

16. א.

לפניך משפט.

אני שומר על הטבע, והטבע שומר עליי.

(1) ציין את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

מחובר

(2) הקשר הלוגי במשפט יכול להתפרש בכמה אופנים.

הקף את הקשר הלוגי שאינו יכול לבוא לידי ביטוי במשפט.

— סיבה ותוצאה

— תנאי

— ויתור

— זמן

(3) המילה "טבע" חוזרת פעמיים במשפט.

כתוב מעל המילה "טבע" את התפקיד התחבירי שלה בכל אחת מהופעותיה.

משלים פועל נושא

אני שומר על הטבע, והטבע שומר עליי.

ב.

לפניך ארבעה משפטים IV-I.

I. האירוסים הם פרחים מוגנים.

II. הם התגייסו להצלת היחמור הפרסי.

III. מבצעי ההשבה לטבע יקרים מאוד.

IV. כיצד התחולל המהפך?

(1) הקף את מספרי המשפטים השמניים.

(2) בחר באחד מן המשפטים השמניים שהקפת בתת-סעיף (1), וכתוב את הנושא

ואת הנושא שלו.

משפט מספר I

נושא פרחים

נושא האירוסים

או

משפט מספר III

נושא: יקרים

נושא: מבצעי ההשבה

/המשך בעמוד 18/

לא תכתוב בזה לא לכתוב באזור זה

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 18 -

מערכת הצורות

17. לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- התמונה המצגת בספרו של טריסטראם היא תמונת גן עדן.
- מערכת ההשקיה משתבשת בגלל תקלות חוזרות ונשנות במחשב.
- המצב של עולם החי מדרדר כל הזמן.
- למען השמירה על הטבע יבצעו פעולות רבות.
- בכרזה נכתב: "אל תתנו יד להשמידנו".
- אם נצליח לחנך דור שיסכים לשמור על הטבע והסביבה, יש סיכוי שעולם החי שלנו ישרוד.

בטבלה שלפניך שובצו הפעלים המודגשים.

בכל שורה בטבלה השלם את המידע החסר בנוגע לכל פועל (אין להשלים את המידע במשבצות המושחרות).

שם הפעולה (באותו הבניין)	שם הפועל (באותו הבניין)	הבניין	השורש	הפועל
		הופעל	יצג	מצגת
	להשתבש	התפעל	שבש	משתבשת
הדרדרות	להדרדר	התפעל	דרדר	מדרדר
		פועל	בצע	יבצעו
נתינה		קל	נתנ	תתנו
הסכמה	להסכים	הפעיל	סכמ	יסכים

/המשך בעמוד 19/

لا تكتب في هذه المنطقة

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 19 -

18.

לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- היחמור הפרסי לא נִכְחַד.
- עשרות צמחים יִכְרְזוּ צמחים מוגנים, ויהיה אסור לקטוף אותם.
- החפרפרת נִכְנְסָה למאורה.
- אם לא נתעשת ונִפְעַל במרץ, יוסיפו להיעלם מינים רבים.
- נִטְפֵּס בחבלים.
- כדי שִׁישְׁמְרוּ מיני הצמחים נדרשת פעולה דחופה.

א. לפניך טבלה. מייין בה את הפעלים המודגשים לשתי קבוצות, על פי משמעות הבניין.

הפעלים הסבילים	הפעלים הפעילים
נכחד	נכנסה
יכרזו	נפעל
ישמרו	נטפס

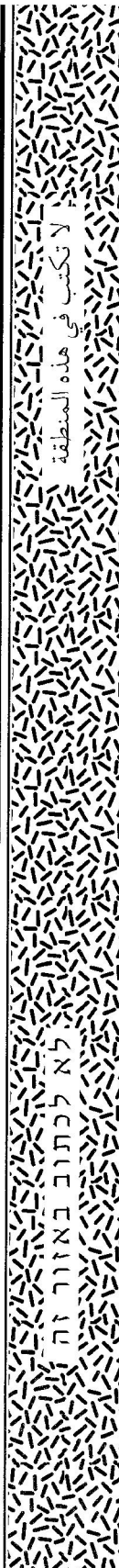
ב.

- היחמור הפרסי לא נִכְחַד.
- אם לא נתעשת ונִפְעַל במרץ, יוסיפו להיעלם מינים רבים.
- ציין את תפקיד הנו"ן בכל פועל.
- תפקיד הנו"ן בפועל נִכְחַד מוספית תחילית בבניין נפעל.
- תפקיד הנו"ן בפועל נִפְעַל מוספית תחילית לציון גוף ראשון, מדברים בזמן עתיד.

ג.

- מעולם החי המפואר שהִרְסְנוּ נותרו רק שרידים.
- הודות לחוק שנחקק הִצְלָנו את פרחי הבר.
- ציין את תפקיד הה"א בכל פועל.
- תפקיד הה"א בפועל הִרְסְנוּ פ' הפועל, אות השורש ראשונה.
- תפקיד הה"א בפועל הִצְלָנו מוספית תחילית בבניין הפעיל לציון זמן עבר.

/המשך בעמוד 20/

- 20 - הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107

19. א. לפניך קטע, ובו יש שימוש רב בשמות פעולה.

בשנים שחלפו מאז קום המדינה חל גידול עצום במספר התושבים, וחל פיתוח מואץ בענף החקלאות, התעשייה והתחבורה, כגון סלילת כבישים. בעקבות זאת נכחדו מינים ארץ-ישראליים, ונפגעו קשות גם מינים אחרים, המצויים בסכנת הכחדה בעולם. הצלת עולם החי והטבע בישראל תלויה בחינוך.

העתק מן הקטע:

שם פעולה אחד בבניין קל סלילת

שני שמות פעולה בבניין הפעיל (1) הכחדה

(2) הצלה

שני שמות פעולה בבניין פיעל במשקלים שונים (1) גידול, פיתוח

(2) סכנה

ב. לפניך משפט ובו שתי מילים מודגשות.

כל אלה **פגעו** בעולם החי **פגיעה** של ממש.

הקף את מספר המשפט שהנאמר בו **נכון**.

(1) שתי הצורות **פגעו** ו**פגיעה** זהות בשורש, אך שונות בבניין ובחלק הדיבור.

(2) שתי הצורות **פגעו** ו**פגיעה** זהות בבניין, אך שונות בשורש ובחלק הדיבור.

(3) שתי הצורות **פגעו** ו**פגיעה** זהות בשורש ובבניין, אך שונות בחלק הדיבור.

(4) שתי הצורות **פגעו** ו**פגיעה** זהות בחלק הדיבור, אך שונות בשורש ובבניין.

/המשך בעמוד 21/

הבנה, הבעה ולשון א', קיץ תשע"ד, מס' 210,011107 - 21 -

20. לפניך שמות של צמחים ארץ-ישראליים.

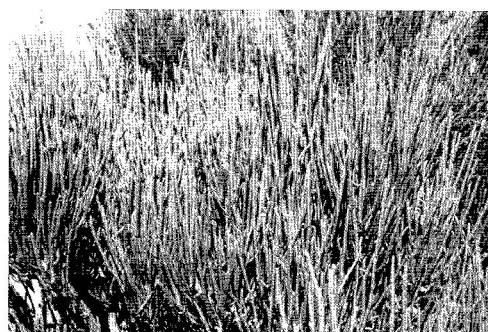
שְׂרֵבִיטָן, מְסָרֶק שולמית, מְקוֹר החסידה, חִיעֵד, מְשַׁעֲרֵת זהובה, צוּרִית.

מייך בטבלה שלפניך את השמות המנוקדים לשלוש קבוצות לפי דרך התצורה, וציין בראש כל עמודה את דרך התצורה של הקבוצה.

הלחם בסיסים	שורש + משקל	בסיס + צורן סופי
חיעד	מסרק מקור משערת	שרביטן צורית

מסרק שולמית

שרביטן

צולם על ידי: Frank Vicentz

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה